

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

«30» март 2026 ел

№ 349

Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталарны урнаштыру, карап тоту һәм исәпкә алу тәртибе турындагы нигезләмәне раслау хакында

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасында мемориаль такталар урнаштыру турындагы нигезләмәне раслау хакында» 2002 елның 1 апрелендәге 163 номерлы карары белән, мемориаль такталарны проектлауны, эзерләүне һәм урнаштыруны тәртипкә китерү, тарихтагы күренекле вакыйгаларны, шулай ук Бөек эшчәнлек өлкәсендәге казанышлары Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районына дулкынлы файда китергән шәхесләрне мәңгеләштерү турында карарлар кабул итү өчен критерийлар билгеләү максатларында, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты билгели:

1. Расларга:

1.1. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталар урнаштыру турында НИГЕЗЛӘМӘ (1 нче кушымта);

1.2. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль элмә такталар урнаштыру комиссиясе составы (2 нче кушымта);

1.3. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль элмә такталар урнаштыру комиссиясе турында нигезләмә (3 нче кушымта).

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында урнаштырырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенәң социаль үсеш буенча урынбасарына йөкләргә.

Житәкче

Ә.К. Габдуллин

Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталар урнаштыру тәртибе турында нигезләмә

I. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Мемориаль такта - фән һәм техника, мәдәният, сәнгать һәм агарту үсешенә, гражданның сәламәтлеген, тормышын һәм хокукларын саклауга, Ватан алдындагы хәрби батырлыкларга һәм башка казанышларга, район, Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясе тормышында мөһим даталарга зур өлеш керткән күренекле шәхесләр истәлеген мәңгеләштерү өчен билгеләнгән тарих һәйкәле (сәнгать әһәмиятенә ия булган һәм монументаль сәнгать объектларына караган) булмаган истәлекле билгедән гыйбарәт монументаль сәнгать формаларының берсе.

Биналарда, корылмаларда яки биналарда урнаштырылган һәм шәхесләргә, вакыйгаларны һәм әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән даталарны мәңгеләштерү белән бәйле булмаган теләсә нинди башка мәгълүмати билгеләр (такталар) мемориаль булмый.

1.2. Мемориаль такталар биналарның, корылмаларның фасадларында, кайвакыт иң мөһим тарихи вакыйгалар булган биналар һәм истәлекле урыннар интерьерларында, күренекле шәхесләр яшәгән яки эшләгән, шулай ук күренекле гражданны яисә тарихи вакыйгалар һәм даталар хөрмәтенә урамнар исемнәре булган очракларда урнаштырыла.

1.3. Бинада мемориаль такта, корылмалар юридик яки физик затның ризалыгы белән урнаштырылырга мөмкин, бина, корылма милек, хужалык алып бару яки оператив идарә хокукында булырга мөмкин.

1.4. Мемориаль такталар тексты Татарстан Республикасының дәүләт телләрендә - татар һәм рус телләрендә бәян ителергә тиеш. Республиканың башка халыкларының компактлы яшәү урыннарында билгеләнә торган мемориаль такталарда тиешле милли телдә текст өстәү рөхсәт ителә.

1.6. Мемориаль такталар урнаштыру Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлегенә биргән материаллар нигезендә Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты карары буенча гамәлгә ашырыла. Карар карарның хокукый акты рәвешендә кабул ителә.

1.7. Мемориаль такталарны проектлау, эзерләү һәм урнаштыру эшләренә заказчылары булып, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының башкарма комитеты муниципаль заказ булган очракта, үтенечнамәчел оешмалар тора.

1.8. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мемориаль такта билгеләү турындагы карары Интернет челтәрендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы составында Нурлат

муниципаль районы массакүләм мәгълүмат чараларында һәм мәгълүмат сайтында урнаштырыла.

II. Гражданнар хәтерен яисә вакыйгаларны һәм даталарны мәңгеләштерү өчен нигезләр

2.1. мемориаль такта билгеләү турында карар кабул итү өчен нигезләр:

- шәһәр (район), Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясе тарихындагы вакыйганың әһәмияте;

- дәүләт, ижтимагый, сәяси, хәрби, житештерү эшчәнлегендә, фәндә, техникада, әдәбиятта, сәнгатьтә, мәдәнияттә, спортта танылган казанышлар, шулай ук шәхеснең эшчәнлекнең шәһәр (районга), Татарстан Республикасына һәм Россия Федерациясенә файда китергән билгеле бер өлкәсенә аерым өлеше булу, һәм республикада яшәүчеләр бу казанышларны киң таныган очракта.

2.2. Мемориаль такта, кагыйдә буларак, гражданнар хөрмәтенә урнаштырылырга мөмкин:

эшчәнлекнең төрле тармаклары үсешенә зур өлеш керткән һәм дәүләт бүләкләре булган затлар;

район, Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясе файдасына героик яисә башка күренекле гамәлләр кылучылар.

III. Мемориаль такта кую кагыйдәләре

3.1. Вакыйганың яисә исемен мәңгеләштерергә тәкъдим ителгән затның тарихи һәм мәдәни әһәмиятен объектив бәяләү максатларында мемориаль такта кимендә аркылы билгеләнергә мөмкин:

- исеме мәңгеләштерелә торган зат вафат булганнан соң 1 ел;

хәтерләренә ул урнаша торган вакыйгадан соң 5 ел.

3.2. Советлар Союзы һәм Россия Федерациясе Геройларына, Дан орденының тулы кавалерларына мемориаль такталар алар үлгәннән соң соңгы елларда яшәгән йортка яки пенсиягә чыгар алдыннан (отставкага) хезмәт иткән оешма бинасына урнаштырыла.

3.3. Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларында (тарихи һәм мәдәни ядкарларында) мемориаль такталар урнаштыру (алга таба - мәдәни мирас объектлары) мәдәни мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге законнарда билгеләнгән мәдәни мирас объектларын саклап калу эшләрен башкару тәртибен үтәп гамәлгә ашырыла.

IV. Мемориаль тактаның тышкы күренешенә таләпләр

4.1. Мемориаль такталар бары тик озак хезмәт итүче материаллардан (мәрмәр, гранит, чуен, бронза һәм башка металллардан) гына ясала.

4.2. Мемориаль такта тексты кыска формада бәян ителергә һәм эчтәлектә булырга тиеш:

кулланыла торган телләрнең һәрберсендә 200 дән дә артык булмаган тамга

(араларсыз);

мемориаль тактага багышланган вакыйга, дата һәм (яисә) зат (фамилия, исем, атасының исеме (булган очракта) һәм (яисә) псевдоним, төп казанышлар, казанышлар турында белешмәләр) турында мәгълүмат;

мемориаль такта урнаштырыла торган конкрет адреслы вакыйга, дата һәм (яисә) затның элемтәсенә күрсәтмәсе.

4.3. Мемориаль такта композициясенә, тексттан тыш, түбәндәгеләр кертелергә мөмкин:

скульптур портрет сурәте һәм тематик декор элементлары;

махсус урын яисә чәчәкләр кую жайланмасы;

яктырту элементлары;

мемориаль тактага багышланган вакыйга, дата һәм (яисә) зат турында өстәмә мәгълүмат белән QR-код.

4.4. Мемориаль такталар эзерләгәндә фотогравировкадан файдалану рөхсәт ителми.

4.5. Мемориаль тактаның төгәл күләме билгеләнгән мәгълүмат күләменнән, сурәт һәм декоратив элементларның булу-булмавыннан, күздә тотыла торган урнаштыру урыны күләменнән чыгып билгеләнә һәм 1 кв. метрдан артмаска тиеш.

4.6. Мемориаль тактаның сәнгать карары аны урнаштыру урынының архитектур үзенчәлекләренә туры килергә тиеш.

V. Мемориаль такта билгеләү турында үтенечнамәне рәсмиләштерү тәртибе

5.1. Мемориаль такта урнаштыру инициаторлары булып дәүләт хакимияте һәм идарәсе органнары, жирле үзидарә органнары, предприятиеләр, учреждениеләр, милек рәвешләренә бәйсез рәвештә оешмалар, шулай ук кимендә 10 кеше булган гражданныр төркеме торырга мөмкин.

5.2. Мемориаль такта кую өчен инициатор Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетына мөрәжәгать итә һәм түбәндәге документларны тапшыра:

- мемориаль такта урнаштыру кирәклеген нигезләп, гариза (үтенечнамә);

- рәсми документлар нигезендә тулы биографик яисә тарихи белешмә;

- вакыйганың дөреслеген яки исем мәңгеләштерелә торган зат казанышларын раслаучы архив һәм башка документларның күчермәләре;

- Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенә Г.Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты белгечләре тарафыннан расланган тиешле телләрдә мемориаль такта текстны проекты;

- мемориаль тактаның төсле эскизы, күләмле сурәتلәр башкарылган очракта, зурлыклары, шрифтылары һәм материалы күрсәтелгән; М 1:1 йомшак материалда мемориаль такта макеты

- мемориаль такта куелачак дип уйланыла торган урын турында белешмәләр (бинаның фотолары, бинаның интерьеры, мемориаль такта урнаштырылачак урынын күрсәтеп);

- хәтерә мәңгеләштерелә торган зат әлеге бинада яшәү чорын күрсәтеп, тиешле торақ - эксплуатация предприятиеләреннән булган документлар;

- мемориаль такта урнаштыруга кулланучының яисә йорт (бина) милекчесенең ризалыгы;

- мемориаль тактаны проектлауга, эзерләүгә һәм урнаштыруга чыгымнарның гомуми сметасы һәм аны финанслау чыганаclarы турында белешмәләр;

- мемориаль тактаны проектлау, эзерләү, билгеләү һәм тантаналы ачуны тәмин итү чаралары өчен түләүне сорап гариза бирүче оешманың гарантияле хаты, оешманың, гражданнарның.

- мемориаль такта урнаштыру методы һәм технологияләре тасвирланган (бина яисә корылмага күрсәтелә торган йөкләнешнең исәпләрен күрсәтеп, беркетү методы һәм технологияләре күрсәтелгән беркетмә тактасын урнаштыру проекты) мәдәни мирас объектсында мемориаль такта урнаштырганда;

Өлеге пункт нигезендә инициатор тарафыннан тәкъдим ителгән документлар мемориаль такталар комиссиясе тарафыннан карала.

5.3. Комиссия составына авыл жирлекләре башлыклары һәм районның жирле үзидарә органнары вәкилләре керә. Кирәк була калса, Комиссия үз эшенә төрле оешмалар һәм ведомстволар белгечләрен жалеп итәргә мөмкин.

5.4. Комиссия кергән документларны карый һәм мемориаль такта билгеләү мөмкинлеге турында карар кабул итә.

5.5. мемориаль такта билгеләү турында Комиссия уңай карар кабул иткән очракта, Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге тиешле карар проектын эзерли һәм Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы башкарма комитетына раслау өчен тапшыра.

5.6. Проектка кушымта итеп бирелә:

- Комиссия утырышы беркетмәсе яисә беркетмәсеннән өземтә;

- мәңгеләштерелә торган вакыйга яисә зат турында гомуми белешмәләр;

- мемориаль такта куюның күздә тотылган урыны турында мәгълүмат;

- мемориаль тактаны проектлау, эзерләү һәм билгеләү эшләрен финанслау чыганаclarы турында белешмәләр;

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы авыл жирлеге башлыгын килештерү, аның территориясендә мемориаль такта урнаштыру тәкъдим ителә.

5.7. Тискәре карар Комиссия кабул иткән очракта, инициатор бу хакта мондый карар кабул ителгән көннән алып 15 көн эчендә хәбәр итә.

VI. Мемориаль такталарны билгеләү, тоту һәм исәпкә алу тәртибе

6.1. Мемориаль такталарны урнаштыру күләме һәм урыны Комиссия утырышында карала һәм килештерелә. Мемориаль такта урнаштыру биналар, корылмалар һәм инженерлык челтәрләре конструкцияләренә зыян китермәскә тиеш.

6.2. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мемориаль такта билгеләү турындагы карары кабул ителгәннән соң, инициатор тарафыннан аны эзерләү һәм урнаштыру чаралары гамәлгә ашырыла.

6.3. Кирәк булганда (бина, корылма фасадының торышы канәгәтләнәрлек булмаган очракта) инициатор мемориаль тактаны ачу тантанасын уздырганчы

бинаның фасадын, корылманы төзекләндерә.

6.4. Торак һәм торак булмаган йортлар биналарында (күпфатирлы торак йортлардан тыш) урнаштырылган мемориаль такталар бинаның милекчесе (кулланучы) балансына инициатор тарафыннан тапшырыла яисә аларны урнаштырган оешма балансына кабул ителә.

Күпфатирлы торак йортлар биналарында урнаштырылган мемориаль такталар муниципаль берәмлек башкарма комитеты балансына инициаторлар тарафыннан тапшырыла, аның территориясендә күрсәтелгән күпфатирлы торак йортлар урнашкан яисә аларны урнаштырган оешма балансына кабул ителә.

6.5. Мемориаль такталар урнашкан торак һәм торак булмаган биналарның милекчеләре аларның сакланышы һәм агымдагы эчтәлеге буенча чаралар күрә.

6.6. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге мемориаль такталарны исәпкә ала, аларның торышын тикшереп тора.

6.7. Мемориаль тактаны төшереп калдыру турында карар (аны реставрацияләү таләп ителгән яисә ремонт үткәрелә торган очраклардан тыш - такта урнаштырылган бинада реставрация эшләре) Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының башкарма комитеты тарафыннан кабул ителә.

6.8. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы территориясендә тиешле карар кабул итмичә урнаштырылган мемориаль такта алынырга тиеш.

VII. Мемориаль такталарны проектлау, эзерләү һәм билгеләү чыгымнарын финанслау

7.1. Мемориаль такталарны проектлау, эзерләү һәм урнаштыру буенча чыгымнар үтенечнамә белән чыгыш ясаган як тарафыннан бирелә.

VIII. Мемориаль такталарны саклау һәм куллану кагыйдәләрен бозган өчен җаваплылык

8.1. Мемориаль такталарның сакланышын тәмин итү кагыйдәләрен үтәмәүдә гаепле затлар гамәлдәге законнар нигезендә җаваплы булалар.

8.2. Куелган мемориаль тактага зыян китергән затлар аны элеккеге халәтендә торгызырга, ә мөмкин булмаганда - гамәлдәге законнар нигезендә зыянны капларга тиеш.

Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталар кую комиссиясе составы

1. Габдуллин
Әсгать
Касыйм улы
Комиссия рәисе, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе;
2. Галәүтдинова
Әлфия
Салих кызы
Комиссия рәисе урынбасары, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары;
3. Әхмәдиева
Рәзилә
Илгизәр кызы
Комиссия секретаре, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге башлыгы;

Комиссия әгъзалары:

4. Бәхтияров
Илнур
Ислам улы
Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең инфраструктура үсеше буенча урынбасары;
5. Титарева
Олеся
Александровна
«Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ рәисе (киләшү буенча);
6. Логинова
Лилия
Владимировна
Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының архитектура һәм шәһәр төзелеше бүлеге башлыгы;
7. Рәхмәтуллина
Алсу
Насыйх кызы
Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының комиссия рәисе урынбасары, мәгариф бүлеге башлыгы;
8. Андарова
Лилия
Илгизәр кызы
Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлеге башлыгы;
9. Гатина
Айгөл
Гомәр кызы
Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Советы юридик бүлегенең баш белгече- норматив – хокукый актларны татар теленә тәржемә итүче (киләшү буенча);
10. Территориясендә мемориаль такта урнаштырырга тәкъдим ителгән Нурлат муниципаль районы җирлеге башлыгы (киләшү буенча).

Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталар урнаштыру комиссиясе турында нигезләмә

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталар урнаштыру комиссиясе (алга таба - Комиссия) даими эшләүче комиссия булып тора.

1.2. Комиссия үз эшчәнлегендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында мемориаль такталар урнаштыру тәртибе турында нигезләмәне раслау хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2002 елның 1 апрелдәге 163 номерлы карары, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталар урнаштыру тәртибе турындагы нигезләмә, әлегә Нигезләмә һәм башка хокукый актлар белән җитәкчелек итә.

2. Комиссиянең максатлары һәм бурычлары

2.1. Комиссия Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталар урнаштыру турындагы тәкъдимнәрне карау максаты белән төзелә.

2.2. Комиссиянең төп бурычлары булып тора:

- тәкъдимнәрне тулысынча, үз вакытында, объектив карау;
- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталар урнаштыру мөмкинлеге һәм максатчанлыгы турында карар кабул итү.

3. Комиссиянең хокуклары һәм бурычлары

3.1. Комиссия түбәндәге хокукларга ия:

- мемориаль такталар урнаштыру инициаторларыннан Нигезләмәдә күрсәтелгән материалларны һәм Комиссиягә карау өчен кирәкле документларны соратып алырга;

- Нигезләмәдә күрсәтелгән материалларны һәм Комиссиягә карау өчен кирәкле документларны мемориаль такта урнаштыру инициаторларыннан соратып алырга;

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының дәүләт хакимияте органнарыннан һәм жирле үзидарә органнарыннан, учреждениеләрдән Комиссия компетенциясенә керә торган мәсьәләләр буенча тиешле мәгълүматны соратып алырга.

3.2. Комиссия бурычлы:

- үз эшен Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының гамәлдәге законнары нигезендә гамәлгә ашырырга;
- комиссия карарларын беркетмә белән рәсмиләштерергә.

4. Комиссияне төзү тәртибе һәм аның составы

4.1. Комиссиянең шәхси һәм сан составы Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты карары белән раслана.

4.2. Комиссия составына комиссия рәисе, рәис урынбасары, комиссия секретаре, комиссия әгъзалары керә.

4.3. Комиссиянең барлык әгъзалары үз вәкаләтләрен ижтимагый башлангычларда гамәлгә ашыралар.

5. Комиссия утырышлары һәм аның эш тәртибе

5.1. Комиссия утырышлары тәкъдимнәр кергән саен уздырыла.

5.2. Комиссия утырышында аның әгъзаларының яртысыннан артыгы катнашса, Комиссия утырышы тулы хокуклы дип санала.

5.3. Комиссия түбәндәге вәкаләтләргә гамәлгә ашыра:

- бирелгән тәкъдимнәргә һәм аларга документларны карый;
- нигезләмә таләпләргә нигезендә тәкъдимнәргә һәм аларга беркетелә торган документларның тулылыгын һәм тиешенчә рәсмиләштерелүен тикшерә;
- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында мемориаль такталар кую турында тәкъдим итү характерындагы карарлар кабул итә.

5.4. Комиссия түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

- мәшһүр шәхес истәлеген яисә истәлекле вакыйганы мемориаль такта кую рәвешендә мәңгеләштерергә тәкъдим итәргә;
- күренекле шәхес истәлеген мәңгеләштерү турындагы үтенечнамәне яисә истәлекле вакыйганы мемориаль такта кую рәвешендә кире кагарга киңәш итәргә.

5.5. Комиссия карарлары ачык тавыш бирү юлы белән комиссиядә катнашучы әгъзаларның гомуми саныннан гади күпчелек белән кабул ителә. Тавышлар тигез булганда Комиссия рәисенең тавышы хәлиткеч була.

5.6. Комиссия карарлары утырышлар беркетмәләргә рәвешендә рәсмиләштерелә, комиссия беркетмәсен секретарь алып бара. Беркетмәне рәсмиләштерүгә ун көн бирелә.

5.7. Комиссия утырышлары беркетмәләренә комиссия рәисе һәм комиссия секретаре имзасын куя.

5.8. Комиссия утырышының имзаланган беркетмәсе тиешле карар проектын эшләү өчен өч көн эчендә Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетына жиберелә.